

Lovforslag nr. L 147. Fremsat den 26. januar 2006 af ministeren for familie- og forbrugeranliggender (Lars Barfoed)

Forslag

til

lov om bevarelse af ret til ægtefællepension ved separation og skilsmisse

Betingelser m.v.

§ 1. En frasepareret eller fraskilt ægtefælle bevarer sin ret til ægtefællepension efter sin tidligere ægtefælle, hvis

- 1) den tidligere ægtefælle er bidragspligtig over for den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle på separations- eller skilsmissetidspunktet,
- 2) parternes ægteskab inden separationen eller skilsmissen uden forudgående separation har bestået i mindst 5 år, og
- 3) den tidligere ægtefælle har en pensionsordning, der
 - a) er led i eller oprettet som led i et ansættelsesforhold eller i ATP og
 - b) indeholder en kollektivt beregnet ægtefællepensionsordning.

Stk. 2. Følger bidragspligten som nævnt i stk. 1, nr. 1, af en aftale mellem ægtefællerne om gensidig bidragspligt, bevares retten til ægtefællepension dog kun, hvis

- 1) der har været fastsat bidrag i bidragsperioden, og
- 2) den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle modtog ægtefællebidrag ved den tidligere ægtefælles død.

Stk. 3. Har ægtefællerne indgået aftale om ægtefællebidragets størrelse, bevares retten til ægtefællepension dog kun, hvis det på separations- eller skilsmissetidspunktet aftalte bidrag for hele bidragsperioden udgør et årligt grundbeløb, der mindst svarer til det på dette tidspunkt gældende normalbidrag, jf. § 14 i lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag.

Stk. 4. Følger det af pensionsregulativer eller lignende, at retten til ægtefællepension bevares i separationstiden, berører separationen ikke retten til ægtefællepension uanset bestemmelserne i stk. 1, nr. 1 og 2.

§ 2. Er pligten til at yde ægtefællebidrag tidsbegrænset, har en frasepareret eller fraskilt ægtefælle kun ret til ægtefællepension i samme tidsrum. Det gælder dog ikke for fraseparerede ægtefæller, der er berettigede til pension efter § 1, stk. 4.

Stk. 2. Ved udbetaling af kapitaliserede ydelser efter ATP-lovens § 11 tages dog alene hensyn til, om der er bidragspligt på tidspunktet for medlemmets død.

§ 3. Ægtefællerne kan ved separation eller skilsmisse uden forudgående separation aftale, at retten til ægtefællepension ikke skal bevares.

Efterfølgende ændringer m.v.

§ 4. Retten til ægtefællepension berøres ikke af, at der efter separation eller skilsmisse ved dom eller ved aftale udelukkende eller dog i det væsentlige på grund af efterfølgende omstændigheder sker ændring af afgørelse eller aftale om bidragspligt eller om bidragets størrelse.

Stk. 2. Hvis der i forbindelse med skilsmisse ved dom eller ved aftale træffes en anden beslutning om bidragspligt eller om ægtefællepensionsret end ved separationen, er det ved skilsmissen besluttede dog afgørende for ægtefællepensionsrettens bevarelse efter §§ 1-3.

§ 5. En fraskilt ægtefælle kan efter skilsmissen, men inden den tidligere ægtefælles død, give afkald på sin ret til ægtefællepension til fordel for sin tidligere ægtefælles nuværende ægtefælle. Afkald på eller aftaler om ægtefællepension i øvrigt påvirker ikke eventuelt andre ægtefællepensionsberettigedes ret til ægtefællepension.

Stk. 2. Et afkald efter stk. 1, 1. pkt., kan gøres betinget af, at den fraskilte ægtefælle kan fremlægge tilfredsstillende helbredsoplysninger.

§ 6. Retten til ægtefællepension bortfalder, hvis den berettigede ægtefælle indgår nyt ægteskab. Dette gælder dog ikke, hvis den berettigede på ny indgår ægteskab med den tidligere ægtefælle.

Flere berettigede

§ 7. Har den tidligere ægtefælle indgået nyt ægteskab, og er såvel den fraskilte som den tidligere ægtefælles nuværende ægtefælle eller andre berettiget til ægtefællepension, eller er der i øvrigt flere berettigede, deles ægtefællepensionen imellem dem i forhold til det antal påbegyndte år, hvori hver af dem indtil separationen, skilsmissen eller dødsfaldet har været gift med den tidligere ægtefælle. Den nuværende ægtefælles andel skal dog mindst udgøre 1/3 af pensionen.

§ 8. Efter den tidligere ægtefælles død påvirker bortfald af pensionsretten for en af de berettigede ikke den eller de øvrige berettigedes andel af ægtefællepensionen. Er en frasepareret eller fraskilt ægtefælles pensionsret tidsbegrænset efter § 2, indtræder afdødes ægtefælle og eventuelt andre berettigede dog ved ophøret af dette tidsrum i den fraseparerede eller fraskilte ægtefælles pensionsandel.

Udtræden og overførsel

§ 9. Udtræder den tidligere ægtefælle af sin pensionsordning uden pension, og modtager den pågældende en udtrædelsesgodtgørelse, eller tilbagekøber den tidligere ægtefælle sin pensionsordning, har den pågældendes fraseparerede eller fraskilte ægtefælle ret til 1/3 af godtgørelsen eller tilbagekøbsværdien. Det gælder dog ikke, hvis den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle kun har været berettiget til tidsbegrænset bidrag, jf. § 2, stk. 1.

Stk. 2. Er der flere berettigede efter stk. 1, fordeles beløbet mellem dem efter § 7, 1. pkt. Har den tidligere ægtefælle en nuværende ægtefælle, som er berettiget til ægtefællepension fra den tidligere ægtefælles pensionsordning, reduceres en fraskilt ægtefælles ret efter stk. 1 i overensstemmelse med § 7.

Stk. 3. Hvis den tidligere ægtefælle er berettiget til at få udbetalt en eventuel supplerende engangsydelse, har den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle ikke ret til andel i denne ydelse.

§ 10. En frasepareret eller fraskilt ægtefælles ret til ægtefællepension må ikke forringes væsentligt som følge af, at den tidligere ægtefælles pensionsordning overgår til en anden pensionsordning. Dette gælder dog ikke, hvis den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle kun er berettiget til tidsbegrænset bidrag, jf. § 2, stk. 1.

Stk. 2. En frasepareret eller fraskilt ægtefælle kan ved henvendelse til pensionsinstitutterne få oplysninger om pensionsordningens ægtefælledækning.

Anmeldelse og udbetaling

§ 11. Ægtefællerne eller en af dem skal anmelde bevarelse eller afkald på ægtefællepension til pensionsinstituttet.

Stk. 2. Indtil det pensionsinstitut, der har pligt til at udbetale ægtefællepension, har modtaget skriftlig underretning om en frasepareret eller fraskilt ægtefælles ret til ægtefællepension, kan ægtefællepensionen med frigørende virkning udbetales til afdødes nuværende ægtefælle og til eventuelt andre berettigede. Tilsvarende kan der med frigørende virkning ske udbetaling af godtgørelse eller tilbagekøbsværdi efter § 9 til en tidligere ægtefælle og eventuelt andre berettigede.

Særligt om individuelle overlevelsesserter

§ 12. Er en ægtefællepension sikret ved en individuel overlevelsesserter, der er oprettet som led i den tidligere ægtefælles ansættelsesforhold, udtages overlevelsesserteren ved separation eller skilsmisse af dennes fraseparerede eller fraskilte ægtefælle.

Stk. 2. Kan overlevelsesserterens værdi overføres til den tidligere ægtefælles egenpensionsordning, tilfalder overlevelsesserteren dog kun den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle, hvis betingelserne i § 1, stk. 1, nr. 1 og 2, er opfyldt.

Stk. 3. §§ 3 og 11 finder tilsvarende anvendelse.

Ændringer i anden lovgivning

§ 13. I lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 147 af 9. marts 1999, som ændret bl.a. ved § 3 i lov nr. 461 af 7. juni 2001, § 1 i lov nr. 446 af 9. juni 2004, § 2 i lov nr. 525 af 24. juni 2005 og senest ved § 29 i lov nr. 542 af 24. juni 2005, foretages følgende ændringer:

1. § 39, *stk. 1, nr. 2, 2. pkt.*, ophæves.
2. I § 42, *stk. 1, 1. pkt.*, ændres »54-56« til: »55-56«.
3. § 42, *stk. 2, 2. pkt.*, ophæves.
4. § 54 ophæves.

Ikrafttrædelses- og overgangsregler

§ 14. Loven træder i kraft den 1. januar 2007.

Stk. 2. Loven finder anvendelse på separationer og skilsmisser, der meddeles efter lovens ikrafttræden.

§ 15. Lov nr. 102 af 14. marts 1941 om bevarelse af enkepensionsret ved separation og skilsmisse ophæves, men finder fortsat anvendelse for fraskilte hustruer, der har bevaret ret til enkepension på grundlag af en skilsmisse meddelt før lovens ikrafttræden.

Stk. 2. § 6, 2. pkt., finder anvendelse for fraskilte hustruer, der på ny indgår ægteskab efter lovens ikrafttræden.

§ 16. Hustruer, der er fraseparerede ved lovens ikrafttræden, bevarer ret til enkepension efter lov nr. 102 af 14. marts 1941 om bevarelse af enkepensionsret ved separation og skilsmisse.

§ 17. Denne lov medfører ingen ændring i den ret til bevarelse af ægtefællepension, som nogen efter en pensionsordning havde ved lovens ikrafttræden.

§ 18. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvist sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	4463
	1.1. Lovforslagets baggrund m.v.....	4463
	1.2. Oversigt over lovforslaget.....	4463
2.	Gældende ret – enkepensionsloven	4465
3.	Overvejelser	4466
	3.1. Lovforslagets anvendelsesområde	4466
	3.1.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser	4466
	3.1.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggendes overvejelser	4467
	3.2. Betingelser for at bevare retten til ægtefællepension	4467
	3.2.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser	4467
	3.2.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggendes overvejelser	4467
	3.3. Skæringstidspunkt for bevarelse af ægtefællepension	4468
	3.3.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser	4468
	3.3.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggendes overvejelser	4468
	3.4. Sikring af retten til ægtefællepension – herunder om aftaler om afkald herpå i forbindelse med separation og skilsmisse.....	4468
	3.4.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser	4468
	3.4.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggendes overvejelser	4468
	3.5. Aftaler om afkald på ægtefællepension til fordel for den tidligere ægtefælles nye ægtefælle.....	4469
	3.5.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser	4469
	3.5.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggendes overvejelser	4469
	3.6. Udræden og pensionsoverførsler.....	4469
	3.6.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser	4469
	3.6.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggendes overvejelser	4470
	3.7. Ægtefællepension sikret ved overlevelsrente.....	4470
	3.7.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser	4470
	3.7.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggendes overvejelser	4471
4.	Konsekvensændringer	4471
	4.1. Stillingtagen til overlevelsrente ved separation og skilsmisse (ændring af ægteskabsloven).....	4471
	4.2. Tjenestemandspensionsloven samt tekniske og administrative forhold.....	4471
5.	Økonomiske og administrative konsekvenser	4472
6.	Forholdet til EU-retten	4472
7.	Ligestillingsvurdering	4472
8.	Hørte myndigheder og organisationer m.v.	4472

1. Indledning

1.1. Lovforslagets baggrund m.v.

Spørgsmålet om bevarelse af en ret til en løbende livsbetinget pensionsydelse fra ens ægtefælles død – ægtefællepension eller overlevelserente – er en del af det mere omfattende emne om pensionsrettigheders behandling ved separation eller skilsmisse. Lovforslaget skal derfor ses i sammenhæng med det af ministeren for familie- og forbrugeranliggender samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af lov om ægteskabets retsvirkninger og lov om skifte af fællesbo m.v.

Ægtefællepension knytter sig typisk til en hovedpensionsordning, der har form af en ret til en livsvarig løbende ydelse fra pensionsalderens indtræden. Den gældende lovregulering af sådanne rettigheder findes i lov nr. 102 af 14. marts 1941 om bevarelse af enkepensionsret ved separation og skilsmisse (enkepensionsloven). Loven er senere ændret ved lov nr. 268 af 14. juni 1951, lov nr. 261 af 4. juni 1969 og lov nr. 250 af 25. april 1990.

Loven omfatter enkepension efter mandlige tjenestemænd og andre mænd, der som led i deres ansættelsesforhold er omfattet af en kollektiv pensionsordning eller har enkepension sikret ved overlevelserente.

I de senere årtier er der sket en betydelig udvikling og udbygning af pensionsformerne. Samtidig er familiemønstret og pensionsbilledet yderligere ændret som følge af kvinders stadigt stigende erhvervsfrekvens og deraf følgende stigende pengeforsørgelse og egenpensionering. Dette har sammen med stigningen i antallet af separationer og skilsmisser ført til et øget behov for at foretage fornyede overvejelser af spørgsmålet om pensioners behandling på ægtefælleskifte.

Spørgsmålet om pensioners behandling på ægtefælleskifte har derfor gennem årene været genstand for en række udvalgsarbejder m.v. Spørgsmålet om bevarelse af en ret til ægtefællepension på ægtefælleskifte i forbindelse med separation og skilsmisse er senest behandlet af et sagkyndigt udvalg, der blev nedsat af industriministeren i 1989. Udvalget skulle overveje, om der fortsat var behov for lovgivning om bevarelse af enkepensionsret ved separation og skilsmisse. Udvalget afgav i juni 1995 betænkning nr. 1293 af 1995 om fraskiltens pensionsret. Betænkningen med tilhørende reformforslag førte imidlertid ikke til en ændring af lovgivningen.

Justitsministeren besluttede i 1998 at nedsætte et udvalg, der skulle overveje behovet for en særskilt lovmæssig regulering af pensioners og forsikringsrettigheders behandling på skifte i anledning af den ene

ægtefælles død og i forbindelse med separation og skilsmisse. Udvalget skulle komme med forslag til udformningen af denne regulering.

Den 2. august 2004 blev familieretsområdet, herunder Ægtefællepensionsudvalget, overført fra Justitsministeriet til Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender.

I november 2005 afgav Ægtefællepensionsudvalget betænkning nr. 1466/2005 om ægtefællers pensionsrettigheder.

Ved afgivelse af betænkningen bestod udvalget af en formand (professor, dr. jur. Irene Nørgaard) og femten andre medlemmer, som repræsentanter for Landsorganisationen i Danmark, Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender, Den Danske Dommerforening, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd, Finansministeriet, Foreningen af Statsamtsjurister og Foreningen af Statsamtmand, Forsikring og Pension, Akademikernes Centralorganisation, Advokatrådet, Finansrådet, Socialministeriet (Ligestillingsafdelingen), Dansk Arbejdsgiverforening, Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen og København og Frederiksberg Kommuner, Økonomi- og Erhvervsministeriet og Justitsministeriet.

Betænkningen indeholder to lovudkast: Udkast til lov om bevarelse af ret til ægtefællepension ved separation og skilsmisse (revision og modernisering af lov om enkepension) og udkast til lov om ændring af lov om ægteskabets retsvirkninger og lov om skifte af fællesbo m.v. (regler om behandlingen af pensionsrettigheder på skifte af fællesbo). I begge tilfælde er der afgivet dissens.

Lovforslaget bygger på betænkningen og de høringssvar over betænkningen, som Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender har modtaget, jf. herved nedenfor afsnit 8.

Der er endvidere på baggrund af udvalgets betænkning samtidig fremsat forslag til lov om ændring af lov om ægteskabets retsvirkninger og lov om skifte af fællesbo m.v.

1.2. Oversigt over lovforslaget

Lovforslaget er en modernisering og en begrænset revision af den gældende enkepensionslov.

Lovforslaget indebærer først og fremmest, at lovgivningen om ægtefællepension gøres kønsneutral. Herudover foreslås ikke ændringer af enkepensionslovens anvendelsesområde bortset fra en præcisering af, at ordninger, der har været led i et ansættelsesforhold, og som er opretholdt uden nogen forbindelse med et ansættelsesforhold, utvivlsomt er omfattet af loven,

hvis de er i kraft ved separationen eller skilsmissen. Herudover foretages i lovforslaget enkelte præciseringer.

Gældende ret er beskrevet nedenfor i afsnit 2.

Betingelser for at bevare retten til ægtefællepension

Lovforslagets betingelser for at bevare retten til ægtefællepension efter en tidligere ægtefælle er i vidt omfang i overensstemmelse med gældende ret efter enkepensionslovens bestemmelser.

Betingelserne for at bevare retten til ægtefællepension er efter forslaget, at der skal foreligge en pligt til at betale ægtefællebidrag, at ægteskabet skal have bestået i mindst 5 år, og at den tidligere ægtefælle har en pensionsordning, der er led i eller oprettet som led i et ansættelsesforhold, og som indeholder en kollektivt beregnet ægtefællepensionsordning.

Er der tale om en tidsbegrænset bidragspligt, bevares retten til ægtefællepension kun i samme periode.

Hvis størrelsen af ægtefællebidraget beror på en aftale mellem de tidligere ægtefæller, foreslås det, at retten til ægtefællepension kun bevares, hvis det aftalte bidrag mindst svarer til det på tidspunktet for aftalens indgåelse gældende normalbidrag, jf. § 14 i lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag, jf. lovbekendtgørelse nr. 909 af 3. september 2004 med senere ændringer.

Hvis selve bidragspligten beror på en aftale om gensidig bidragspligt, foreslås det, at dette kun medfører ret til bevarelse af ægtefællepension, hvis der har været fastsat bidrag af statsamtet, og hvis der ydes bidrag på dødsfaldstidspunktet.

Der henvises til afsnit 3.2. samt lovforslagets §§ 1 og 2 og bemærkningerne hertil.

Skæringstidspunkt for bevarelse af ægtefællepension

Efter lovforslaget rykkes skæringstidspunktet for stillingtagen til ægtefællepensionens bevarelse fra skilsmissetidspunktet til separationstidspunktet, idet stort set alle retsvirkninger af et ægteskab i øvrigt ophører ved separationen. Der henvises til § 1 i lovforslaget samt bemærkningerne i afsnit 3.3.

Som en præcisering af § 2, stk. 1, 3. pkt., i enkepensionsloven er det foreslået, at retten til ægtefællepension ikke berøres af, at der efter separationen eller skilsmissen ved dom på grund af efterfølgende ændrede omstændigheder eller ved aftale sker ændring af en aftale eller en afgørelse om bidragspligten eller om bidragets størrelse. Som en konsekvens af det fremrykkede skæringstidspunkt er det endvidere foreslået, at en eventuel ny beslutning eller aftale om bidragspligt

eller om ægtefællepensionsret i forbindelse med skilsmisse er afgørende for ægtefællepensionsrettens bevarelse. En sådan ny beslutning eller aftale skal anmeldes til pensionsinstituttet.

Der henvises til lovforslagets §§ 4 og 11, bemærkningerne hertil samt bemærkningerne i afsnit 3.4.

Bortfald af retten til ægtefællepension – indgåelse af nyt ægteskab

Efter forslaget bortfalder en fraskilt ægtefælles ret til ægtefællepension definitivt, hvis den pågældende indgår nyt ægteskab. Dette svarer til enkepensionslovens § 2, stk. 4. Som noget nyt foreslås det dog, at en fraskilt ægtefælle bevarer sin ret til ægtefællepension, hvis det nye ægteskab indgås med den pågældendes tidligere ægtefælle (gengifter sig), og den fraskilte ægtefælle stadig er berettiget til ægtefællepension fra vedkommende.

Der henvises til lovforslagets § 6 samt bemærkningerne hertil.

Egenpensionsberettigedes indgåelse af nyt ægteskab samt egenpensionsberettigedes død

Har den tidligere ægtefælle indgået nyt ægteskab, og er der således flere berettigede til ægtefællepensionen, skal pensionen efter forslaget deles mellem de berettigede efter det antal år, de hver især har været gift med den pågældende. Efter enkepensionslovens § 2, stk. 3, skal der i dag ske lighedeling mellem flere berettigede. Efter forslaget skal den tidligere ægtefælles nuværende ægtefælles andel dog mindst udgøre 1/3 af pensionen.

Der henvises til lovforslagets § 7 samt bemærkningerne hertil.

Der er endvidere foreslået en bestemmelse, hvorefter det efter den tidligere ægtefælles død som udgangspunkt ikke påvirker den eller de øvrige berettigedes andel af ægtefællepensionen, at en af de berettigedes pensionsret bortfalder.

Der henvises til lovforslagets § 8 samt bemærkningerne hertil.

Aftaler om afkald på retten til at bevare ægtefællepension

Ægtefæller kan ved separation eller skilsmisse indgå aftale om, at retten til ægtefællepension ikke bevares. En sådan aftale skal anmeldes over for pensionsinstituttet.

En fraskilt ægtefælle kan ligeledes på et senere tidspunkt give afkald på sin én gang erhvervede ret til ægtefællepension til fordel for sin tidligere ægtefælles nuværende ægtefælle. Der er her tale om en præcise-

F. t. l. vedr. ægtefællepension ved separation og skilsmisse

ring af den gældende retstilstand. For at imødegå eventuelt misbrug er det som noget nyt foreslået, at et sådant afkald af pensionsinstituttet kan gøres betinget af fremlæggelse af helbredsoplysninger.

Der henvises til lovforslagets §§ 3 og 5 samt bemærkningerne i afsnit 3.4. og 3.5.

Udtræden og pensionsoverførsler

Lovforslaget indebærer, at en ægtefælle fortsat sikres ret til en andel af en tidligere ægtefælles godtgørelse eller tilbagekøbsværdi i tilfælde, hvor vedkommende ægtefælle udtræder af sin pensionsordning uden pension, og der udbetales den pågældende en udtrædelsesgodtgørelse, eller i tilfælde hvor den pågældende tilbagekøber sin pensionsordning. Det foreslås, at ægtefællen har ret til 1/3 af godtgørelsen eller tilbagekøbsværdien – dette dog kun, hvis ægtefællen har ret til tidsbegrænset bidrag.

Forslaget indebærer også en regulering af tilfælde, hvor den egenpensionsberettigede ægtefælle overgår til en anden pensionsordning. Her foreslås det, at den anden ægtefælle må tåle mindre væsentlige ændringer i sin dækning som følge heraf.

Der henvises til lovforslagets §§ 9 og 10 samt bemærkningerne i afsnit 3.6.

Ægtefællepension sikret ved overlevelsrente

Efter forslaget kan en overlevelsrente, som er oprettet som led i den tidligere ægtefælles ansættelsesforhold, og som sikrer dennes ægtefælle en pensionsret, udtages af den tidligere ægtefælles fraseparerede eller fraskilte ægtefælle (overgår til vedkommendes fri rådighed). Hvis overlevelsrentens værdi imidlertid ifølge de forsikringstekniske regler kan udtages af ejerægtefællen og overføres til vedkommendes egenpension, tilfalder overlevelsrenten kun den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle, hvis lovforslagets betingelser om bidragspligt og ægteskabets varighed er opfyldt.

Ægtefæller kan efter forslaget indgå aftale om, at retten til overlevelsrente ikke skal bevares.

Den foreslåede ændring indebærer også, at stillingtagen til overlevelsrente ikke længere er et vilkår for at blive separeret eller skilt. Det foreslås imidlertid, at det udtrykkeligt af lovtæksten fremgår, at en eller begge ægtefæller skal anmelde kravet – eller et afkald herpå – til pensionsinstituttet. Dette indebærer konsekvensændringer af ægteskabsloven, jf. afsnit 4.

Der henvises til lovforslagets § 12 samt bemærkningerne i afsnit 3.7.

Lovforslagets hovedpunkter gennemgås nærmere nedenfor i afsnit 3.

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. januar 2007.

2. Gældende ret - enkepensionsloven

Enkepensionsloven omfatter enkepension efter mandlige tjenestemænd og andre mænd, der som led i deres tjenesteforhold er omfattet af en kollektiv pensionsordning eller har enkepension sikret ved overlevelsrenter, jf. lovens § 1. Enkepensionsloven gælder således kun for hustruen, og manden har ikke ret til enkemandspension efter loven. Lovens hovedindhold vedrører kollektive pensionsordninger, dvs. pensionsordninger, hvis bidrag er uafhængige af, om manden er gift eller ugift. Tjenestemandspension er endvidere omfattet af lovens pensionsbegreb. For pensionskasse- og forsikringsordninger afhænger det af vedtægter m.v., om de indeholder enkepension.

Efter lovens § 1, stk. 2, bliver retten til enkepension ikke berørt af, at ægtefællerne er blevet separeret – dvs. at retten til enkepension bevares i separationsperioden.

Retten til enkepension efter skilsmisse bevares kun, hvis ægteskabet har varet mindst 5 år (herunder medregnes en eventuel separationsperiode), og der efter skilsmissen påhviler manden en pligt til at betale underholdsbidrag til den tidligere hustru. Er der tale om en tidsbegrænset bidragsperiode, bevarer den tidligere hustru kun retten til enkepension i bidragsperioden. Det er ikke en betingelse for at bevare retten til enkepension, at der konkret er fastsat eller aftalt et ægtefællebidrag. Det er tilstrækkeligt, at der er bidragspligt.

Er der mellem de tidligere ægtefæller indgået aftale om pligten til at betale underholdsbidrag og aftale om størrelsen af dette bidrag, skal der være tale om en reel bidragspligt. Det henhører under domstolenes afgørelse, om dette krav er opfyldt. Højesteret har i 2 nyere afgørelser (Ufr 1988.127H og Ufr 2001.10H) antaget, at aftaler om beskedne bidrag ikke medførte ret til ægtefællepension, da aftalerne ikke var udtryk for en reel bidragspligt. Der stilles i dag krav om, at et aftalt bidrag mindst udgør 800 kr. månedligt for at foretage notering af enkepensionsret.

For at sikre retten til enkepension m.v. skal den fraskilte hustru kontakte pensionsinstituttet og få registreret retten hertil. Dette følger indirekte af lovens § 2, stk. 8. Retten til enkepension vil normalt kunne dokumenteres ved en kopi af skilsmissebevillingen eller –dommen, hvoraf vilkåret om bidragspligt fremgår. Er der ikke sket en sådan anmeldelse, kan pensi-

onsinstituttet med frigørende virkning udbetale hele pensionen til afdødes eventuelle enke, ligesom det med frigørende virkning kan udbetale en eventuel godtgørelse eller tilbagekøbsværdi til manden, hvis han udtræder af pensionsordningen eller tilbagekøber denne, jf. herved lovens § 2, stk. 7.

Hustruen kan give afkald på enkepension efter skilsmisse. I så fald udbetales der ingen enkepension efter manden til hende. Er han blevet gift igen, har den nye hustru ret til hele pensionen. En aftale om afkald skal fremgå af bevillingen eller dommen. Det fremgår derimod ikke udtrykkeligt af bevillingen eller dommen, at hustruen har bevaret retten til enkepension, idet en sådan ret, jf. ovenfor, normalt vil blive dokumenteret gennem vilkår om bidragspligt. Er der intet anført, bevares ret til enkepension, hvis betingelserne om bidragspligt og 5 års ægteskab er opfyldt.

Det afgørende for ret til bevarelse af enkepension er forholdene på tidspunktet for skilsmissen. Senere ændringer af bidragspligtens længde eller bidrags størrelse efter §§ 52 og 53 i lov om ægteskabets indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 147 af 9. marts 1999 med senere ændringer (ægteskabsloven), har ikke indflydelse på den fraskilte enkes ret til pension. Er der derimod tale om en tilsidesættelse eller ændring af bidragsaftalen på grund af oprindelige forhold – dvs. forhold, der forelå ved aftalens indgåelse, kan dette få betydning for bevarelsen af enkepensionsretten.

Af enkepensionslovens § 2, stk. 4, følger det, at retten til enkepension bortfalder, hvis den fraskilte hustru indgår nyt ægteskab, og at retten til enkepension ikke indtræder på ny, hvis det nye ægteskab ophører.

Efterlader den afdøde egenpensionsberettigede ægtefælle sig flere berettigede til enkepension – f.eks. en fraskilt hustru og en enke – skal der efter lovens § 2, stk. 3 og stk. 6, ske deling mellem disse. Samlet set skal der ikke udredes et højere beløb, fordi der er flere berettigede. I stedet foretages en deling efter det antal påbegyndte år, de enkelte berettigede har været gift med den afdøde, dog således, at den enkeltes andel mindst udgør en tredjedel af pensionen. Er der flere berettigede end to, skal der ske ligedeling af pensionen mellem alle berettigede.

Som enkepensionsloven er formuleret – hvorefter den fraskilte hustrus ret til enkepension efter en kollektiv pensionsordning er knyttet til vilkåret om bidragspligt, jf. enkepensionslovens § 1, stk. 4, og § 2 – anses retten til enkepension i disse tilfælde ikke for et vilkår, der skal tages stilling til ved skilsmissen. Det er heller ikke et vilkår for skilsmissen, at der tages stil-

ling til, om hustruen giver afkald på retten til eventuel enkepension efter lovens § 2, stk. 1, 2. pkt. Selv om der ikke er taget stilling til dette, kan der gives bevilling til skilsmisse.

Enkepensionsloven regulerer også tilfælde, hvor enkepension er sikret i form af overlevelsrente, jf. herved lovens § 1, stk. 3. En sådan ordning er i modsætning til de kollektive pensionsordninger individuel og derfor knyttet til den specifikke hustru. Ved sådanne ordninger skal der ved skilsmisse tages stilling til, om overlevelsrenten skal overgå til den fraskilte ægtefælles fri rådighed. Bestemmelserne i ægteskabslovens § 42, stk. 2, jf. § 54 sammenholdt med enkepensionslovens § 1, stk. 3, indebærer, at der ved skilsmisse som et vilkår skal tages stilling til, om hustruens eventuelle ret til enkepension sikret ved overlevelsrente skal overgå til hustruens frie rådighed.

Hvis overlevelsrenten overgår til den fraskilte hustrus fri rådighed, indebærer dette, at en del af mandens forsikring bliver udskilt til hustruen. Hustruens ret er dog fortsat betinget af, at manden afgår ved døden før hende. Der er ikke som ved enkepension sikret ved en kollektiv pensionsordning fastsat nærmere betingelser for hustruens ret til overlevelsrente. Der er f.eks. ikke fastsat krav om, at ægteskabet skal have bestået i 5 år, og at manden skal være pålagt bidragspligt.

3. Overvejelser

Det fremgår af betænkningen, at Ægtefællepensionsudvalget ved sine overvejelser har taget udgangspunkt i de overvejelser og forslag, som er behandlet i Pensionsoverførselsudvalgets betænkning om fraskiltes pensionsret (nr. 1293/1995), samt i de høringssvar som efterfølgende indkom til denne betænkning.

Udvalget har været delt i et flertal på tretten og et mindretal på tre medlemmer, idet mindretallet ikke har fundet, at der er behov for en fortsat lovregulering af fraskiltes adgang til ægtefællepension i arbejdsmarkedspensionsordninger. Mindretallet har fundet, at en sådan lovgivning alene vil omfatte arbejdsmarkedspensioner, om hvis ydelsessammensætning der ikke i øvrigt er lovgivet. Om den nærmere baggrund for mindretallets holdning henvises til betænkningens kapitel 13, side 214.

3.1. Lovforslagets anvendelsesområde

3.1.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser

Flertallet i udvalget har fundet, at der fortsat er behov for en samlet lovregulering af spørgsmålet om bevarelse af en ægtefællepension efter separation og skilsmisse men har fundet, at kun påkrævede ændrin-

ger af enkepensionsloven bør gennemføres. Flertallet har peget på, at der i de senere år har været en tendens mod begrænsning af ægtefælledækning til fordel for egenpensionering, og at ægtefæller i stigende omfang begge er på arbejdsmarkedet og derfor normalt vil have eller få en pensionsordning. Hertil kommer, at bidragspligt i stadigt stigende omfang ikke pålægges.

Overordnet har flertallet foreslået, at loven gøres kønsneutral, men har herudover ikke foreslået egentlige ændringer af lovens område. Dog er det anbefalet, at det præciseres, at ordninger, der har været led i et ansættelsesforhold, og som er opretholdt uden nogen forbindelse med et ansættelsesforhold også er omfattet af loven, hvis de er i kraft ved separationen eller skilsmissen.

Om flertallets overvejelser henvises til betænkningens kapitel 13, side 213-214.

3.1.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggendes overvejelser

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende er enig med Ægtefællepensionsudvalgets flertal i, at der fortsat er behov for en samlet lovregulering af spørgsmålet om bevarelse af retten til ægtefællepension efter separation og skilsmisse. En fraskilt ægtefælles behov for forsørgelse er stadig et hensyn, der kan begrunde bevarelse af pensionsdækning efter separation og skilsmisse, ikke mindst, hvis den fraskilte ægtefælle under ægteskabet har indrettet sig på at være pensionsmæssigt dækket af den anden ægtefælles pensionsordning.

Ministeriet er enig med Ægtefællepensionsudvalget i omfanget af behovet for ændringer, navnlig fordi behovet for en særskilt lovregulering efter en årrække – i takt med udbygningen af de enkelte pensionsordninger – ikke længere vil være til stede.

Ministeriet kan tilslutte sig, at loven både omfatter mænd og kvinder og dermed gøres kønsneutral. Loven vil herefter også omfatte registrerede partnere, jf. § 3 i lov nr. 372 af 7. juni 1989 om registreret partnerskab. Se nærmere under afsnit 6 om ministeriets ligestillingsvurdering og afsnit 7 om forholdet til EU-retten.

Endelig kan ministeriet tilslutte sig, at der foretages den foreslåede præcisering vedrørende ordninger, som ikke længere er led i et ansættelsesforhold. Der henvises til lovforslaget § 1, stk. 1, nr. 3, litra a, samt bemærkningerne hertil.

3.2. Betingelser for at bevare retten til ægtefællepension

3.2.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser

Flertallet har foreslået at opretholde den nugældende betingelse om bidragspligt som en betingelse for, at en ægtefælle kan bevare retten til ægtefællepension efter en skilsmisse.

Da erfaringerne med enkepensionsloven har vist, at det i praksis er vanskeligt at udskille de aftaler, der ikke indebærer en reel bidragspligt og dermed ikke opfylder lovens betingelser om ret til ægtefællebidrag, har flertallet foreslået, at et aftalt bidrags størrelse som minimum skal udgøre et løb svarende til normalbidraget for børn, jf. § 14 i lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag.

Hvis selve bidragspligten beror på en aftale om gensidig bidragspligt (at der efter en separation eller en skilsmisse skal påhvile ægtefællerne gensidig bidragspligt over for hinanden), forslås det fra flertallets side, at sådanne aftaler kun kan medføre ret til bevarelse af ægtefællepension, hvis der har været fastsat bidrag af statsamtet, og hvis der ydes bidrag på dødsfaldstidspunktet. Baggrunden herfor er, at sådanne aftaler indgås i et ikke helt underordnet omfang, og at der derfor bør tages stilling til, hvilke retsvirkninger aftalerne har for ægtefællepensionens bevarelse.

Flertallet har endvidere fundet, at et ægteskab bør have haft en vis varighed, før der kan opnås ret til ægtefællepension ved separation og skilsmisse, men har dog ikke fundet anledning til at ændre varigheden på 5 år af den eksisterende bestemmelse i enkepensionsloven. Flertallet har her anført, at denne tidsgrænse kendes fra andre ægteskabsretlige regler, og at åremålet har mindre betydning i forhold til betingelsen om bidragspligt.

Om flertallets overvejelser henvises til betænkningens kapitel 13, side 214-217.

3.2.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggendes overvejelser

Ministeriet kan af de grunde, som udvalgets flertal har fremført, tilslutte sig forslagene om bidragspligt og varigheden af ægteskabet som betingelser for at bevare retten til ægtefællepension efter separation og skilsmisse.

Efter ministeriets opfattelse vil der være et betydeligt sammenfald mellem de synspunkter, der fører til at pålægge en ægtefælle bidragspligt over for sin tidligere ægtefælle og de nævnte hensyn bag pensionsdækning til fraskilte. Derfor bør betingelsen om bidragspligt fortsat opretholdes, således at ægtefælle-

pension er en funktion af en reel bidragspligt (ægtefælless fortsatte behov for forsørgelse) – og ikke omvendt.

Ministeriet finder det imidlertid hensigtsmæssigt, at der i lovgivningen er taget stilling til aftaler om bidrag, der ikke indikerer et forsørgelsesformål og derfor må formodes at være indgået med det formål at sikre den anden ægtefælles ret til ægtefælledækning ifølge pensionsordningen. Foreningen for Statsamtænd har i deres høringssvar over betænkningen anført, at der herved efter foreningens opfattelse fjernes en retsikkerhed, og der dæmmes op for forsøgene på at omgå enkepensionsloven, som specielt involverer statsamtnerne i forbindelse med separation og skilsmisse ved bevilling.

Om ægteskabets varighed som betingelse for bevarelse af en ret til ægtefællepension skal ministeriet bemærke, at der i dag stilles store krav til ægteskabets varighed, før der idømmes pligt til at betale ægtefællebidrag. På denne baggrund finder ministeriet ikke, at der er grundlag for at skærpe dette krav.

Der henvises til lovforslagets § 1, stk. 1, litra a og b, og stk. 2 og 3, samt bemærkningerne hertil.

3.3. Skæringstidspunkt for bevarelse af ægtefællepension

3.3.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser

Flertallet i udvalget har ved sine overvejelser lagt vægt på, at stort set alle retsvirkninger af et ægteskab ophører ved separationen. Flertallet har således henvist til, at formuefællesskabet, arveretten mellem ægtefællerne og den gensidige forsørgelsespligt ophører ved separationen, og at der ved separationen skal tages stilling til spørgsmålet om kompensation, og om der skal være bidragspligt. Udvalget har særlig fremhævet, at både bidragsspørgsmålet og spørgsmålet om eventuel "rimelighedskompensation" efter udvalgets udkast til ændring af retsvirkningsloven (§ 16 e i udvalgets lovudkast om pensioners behandling ved separation og skilsmisse) har sammenhæng med spørgsmålet om ægtefællepensionsret.

Flertallet har på denne baggrund foreslået, at skæringstidspunktet for retten til bevarelse af ægtefællepension fastsættes til separationstidspunktet, medmindre ægtefællerne bliver skilt uden forudgående separation.

Flertallet har dog været opmærksomt på, at der er visse pensionsinstitutter, der i deres aftalegrundlag med de pensionsberettigede har bestemmelser om, at ret til ægtefællepension bevares i separationstiden, eller at separationen ikke berører ægtefællepensionsret-

ten, og at sådanne aftaler ikke uden videre kan ændres. Flertallet har derfor foreslået, at reglerne udformes således, at pensionsinstitutterne kan bibeholde disse bestemmelser.

Om flertallets overvejelser henvises til betænkningens kapitel 13, side 217.

3.3.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders overvejelser

Ministeriet kan tilslutte sig flertallets betragtninger og forslag.

Der henvises til lovforslagets § 1 samt bemærkningerne hertil.

3.4. Sikring af retten til ægtefællepension – herunder om aftaler om afkald herpå i forbindelse med separation og skilsmisse

3.4.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser

Flertallet i udvalget har foreslået, at den gældende bestemmelse i enkepensionslovens § 2, stk. 8, videreføres i den nye lov. Bestemmelsen regulerer pensionsinstituttets udbetaling af ægtefællepension eller en godtgørelse eller tilbagekøbsværdi. Pensionsinstituttet kan således med frigørende virkning udbetale ægtefællepensionen til afdødes ægtefælle og eventuelt andre berettigede, indtil instituttet har modtaget skriftlig underretning om, at en frasepareret eller fraskilt ægtefælle har ret til ægtefællepension. Udvalgets flertal har også bemærket, at ægtefæller skal sørge for at sikre retten til en ægtefællepension efter separation og skilsmisse ved at anmelde dette til pensionsinstituttet.

Udvalgets betænkning indeholder endvidere forslag om ægtefællers aftaler om afkald på ægtefællepension i forbindelse med separation og skilsmisse. Det er af flertallet foreslået, at sådanne aftaler om afkald skal fremgå af bevillingen eller dommen. Dette er i overensstemmelse med enkepensionslovens bestemmelser herom, men som noget nyt foreslås det af udvalget, at denne notering i bevilling eller dom skal være en gyldighedsbetingelse. Det samme gør sig efter flertallets forslag gældende i tilfælde, hvor der på tidspunktet for skilsmissen træffes en anden beslutning om ægtefællepension end ved separationen. Denne bestemmelse er som anført af flertallet en konsekvens af, at skæringstidspunktet efter forslaget fremrykkes til separationstidspunktet.

3.4.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders overvejelser

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende kan tilslutte sig det af flertallet foreslåede vedrørende

videreførelse af bestemmelsen om pensionsinstitutternes ret til med frigørende virkning at udbetale ægtefællepension.

Efter ministeriets opfattelse er det centralt for spørgsmålet om ægtefællepensionens bevarelse, at dette sikres over for den relevante myndighed, der skal udrede pensionen.

Anmeldelse af kravet på ægtefællepension til pensionsinstituttet er den eneste reelle betingelse for, at dette er sikret. En sådan anmeldelse vil kunne ske ved fremvisning af dom eller bevilling, hvoraf det fremgår, om der er bidragspligt, og dermed om betingelserne for ægtefællepensionens bevarelse er opfyldt. Det er endvidere ministeriets opfattelse, at lovens bestemmelser om, at aftaler om afkald på enkepension skal fremgå af bevillingen eller dommen, alene er en ordensforskrift uden nogen materiel betydning for fraskilte hustruers enkepensionsretlige stilling. En aftale mellem ægtefæller om afkald på ægtefællepension vil således også kunne dokumenteres på anden måde end ved fremvisning af dommen eller bevillingen. Ministeriet skal også pege på, at retten til ægtefællepension bevares, hvis der ikke er anført noget herom i bevilling eller dom, og hvis lovens almindelige betingelser for bevarelse af ægtefællepension er opfyldt. På denne baggrund kan ministeriet ikke tilslutte sig udvalgets forslag om en skærpelse af kravene til aftaler om afkald på ægtefællepension, således at det bliver en gyldighedsbetingelse, at aftalen optages i dommen eller bevillingen. Ministeriet opfatter dette som en ubegrundet opstramning af praksis, som der ikke er behov for. Hertil kommer, at afkald på retten til ægtefællepension ofte vil være led i en mere omfattende bodelingsordning mellem ægtefællerne og således fremgå af bodelingsoverenskomsten.

På den baggrund foreslår ministeriet, at den gældende ordning med pligtmæssig notering i bevillingen eller dommen ophæves. Ønsker ægtefællerne, at et afkald på ægtefællepension noteres i dommen eller bevillingen, er der ikke noget til hinder herfor. Det foreslås endvidere, at det i selve loven samtidig præciseres, at ægtefæller for at sikre retten til ægtefællepension skal kontakte pensionsinstituttet og få registreret retten.

Der henvises til lovforslagets §§ 3, 4 og 11 samt bemærkningerne hertil.

3.5. Aftaler om afkald på ægtefællepension til fordel for den tidligere ægtefælles nye ægtefælle

3.5.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser

Det fremgår af betænkningen, at flertallet ved sine overvejelser har taget udgangspunkt i, at det kan være hensigtsmæssigt for en fraskilt ægtefælle, at der er mulighed for – efter separationen eller skilsmissen men inden den tidligere ægtefælles død – at give afkald på sin pensionsret til fordel for den tidligere ægtefælles nuværende ægtefælle, der f.eks. kan have mindreårige børn at forsørge.

På denne baggrund har flertallet foreslået, at den gældende retstilstand præciseres, og at der således indføres en lovreguleret adgang til, at en fraskilt ægtefælle med virkning for pensionsinstituttet kan give afkald på sin én gang erhvervede ret til ægtefællepension til fordel for sin tidligere ægtefælles nuværende ægtefælle.

Det fremgår endvidere, at flertallet har overvejet, om der derved gives parterne mulighed for at ”handle” med en én gang erhvervet ret – f.eks. i tilfælde, hvor den pensionsberettigede ægtefælle lider af en alvorlig sygdom eller er meget gammel. Flertallet har imidlertid været af den opfattelse, at der næppe finder et sådant misbrug sted, men har for at imødegå et eventuelt sådant misbrug foreslået, at et afkald kan gøres betinget af, at der fremlægges tilfredsstillende helbredsoplysninger.

Om flertallets overvejelser henvises til betænkningens kapitel 13, side 218-219.

3.5.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders overvejelser

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende kan tilslutte sig flertallets betragtninger og forslag.

Der henvises til lovforslagets § 5 samt bemærkningerne hertil.

3.6. Udtræden og pensionsoverførsler

3.6.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser

Udvalgets flertal har ved sine overvejelser taget udgangspunkt i, at det er rimeligt, at den fraskilte pensionsberettigede ægtefælle sikres en ret til en andel af den tidligere ægtefælles godtgørelse eller tilbagekøbsværdi i tilfælde, hvor vedkommende ægtefælle udtræder af sin pensionsordning uden pension, og der udbetales den pågældende en udtrædelsesgodtgørelse, eller i tilfælde, hvor den pågældende tilbagekøber sin pensionsordning. Baggrunden herfor er, at den pensions-

berettigede ægtefælle i modsat fald mister en mulig pensionsret.

Flertallet har herefter overvejet, om enkepensionsloven sætter for snævre grænser for dette, idet kun fraskilte ægtefæller, der er berettiget til tidsbegrænset bidrag, kan gøre et sådant krav gældende, jf. enkepensionslovens § 2, stk. 7. Flertallet har dog fundet, at dette fortsat bør være en betingelse, idet tidsbegrænset bidragspligt meget sjældent giver anledning til udbetaling af ægtefællepension.

Endelig har flertallet foreslået, at størrelsen af den andel, som den fraskilte ægtefælle i givet fald har krav på, opretholdes – dette vil sige, at den pågældende har krav på en tredjedel af godtgørelsen eller tilbagekøbsværdien.

Flertallet har endvidere overvejet, om der i en ny ægtefællepensionslov bør ske en regulering af de tilfælde, hvor den egenpensionsberettigede ægtefælle overgår til en anden pensionsordning. Flertallet har her været af den opfattelse, at det er uhensigtsmæssigt, at problemet ikke er omhandlet i lovgivningen, idet en fastlæggelse af retsvirkningerne af en overgang til en anden pensionsordning er af særdeles praktisk relevans og må antages at få stadig stigende betydning.

Flertallet har konkret i betænkningen foreslået, at en frasepareret eller fraskilt ægtefælle må tåle mindre væsentlige ændringer i sin dækning som følge af den egenpensionsberettigedes overførsel af sin pensionsordning som led i et nyt ansættelsesforhold. Samtidig er det fra flertallets side foreslået, at der indføres en lovhjemlet oplysningspligt for pensionsinstitutterne, således at den pensionsberettigede ægtefælle får en reel mulighed for at varetage sin retsstilling og vurdere, om der er sket en væsentlig ændring af ægtefælledækningen, hvis den tidligere ægtefælle ikke ønsker at medvirke til oplysning af forholdene.

Om flertallets overvejelser henvises til betænkningens kapitel 13, side 219-221.

3.6.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders overvejelser

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders kan tilslutte sig flertallets betragtninger og forslag.

I høringsssvarene over betænkningen har Advokatrådet og Danske Familieadvokater peget på, at der bør gælde den samme beskyttelse for en ægtefælle med ret til tidsbegrænset bidrag som en ægtefælle med ret til tidsbegrænset bidrag. Ministeriet er ikke enig heri, idet det er ministeriets erfaring, at tidsbegrænset bidragspligt meget sjældent giver anledning

til udbetaling af ægtefællepension. Efter ministeriets opfattelse bør der således – som foreslået af flertallet – fortsat stilles krav om tidsbegrænset bidragspligt, før en ægtefælle, i tilfælde af den anden ægtefælles udtræden eller tilbagekøb af sin pensionsordning, kan gøre et krav gældende. Ministeriet skal endvidere bemærke, at Datatilsynet ikke har haft bemærkninger til forslaget om en lovhjemlet oplysningspligt.

Der henvises til lovforslagets §§ 9 og 10 samt bemærkningerne hertil.

3.7. Ægtefællepension sikret ved overlevelseshærente

3.7.1. Ægtefællepensionsudvalgets overvejelser

Som nævnt i afsnit 2 regulerer enkepensionsloven også tilfælde, hvor enkepension er sikret i form af overlevelseshærente, jf. herved lovens § 1, stk. 3. Hvis der er uenighed mellem ægtefællerne om overlevelseshærenten, afgøres det ved dom, om ægtefællen skal bevare retten til overlevelseshærente ved, at denne overgår til vedkommendes fri rådighed. Der er ikke som ved enkepension fastsat nærmere betingelser i loven for hustruens ret til overlevelseshærente.

Flertallet i udvalget har i den forbindelse overvejet, om det af loven skal fremgå, under hvilke betingelser en sådan overlevelseshærente skal overgå til den fraskilte eller fraseparerede ægtefælles fri rådighed.

Flertallets overvejelser har ført til et forslag om, at det i en ny ægtefællepensionslov fastsættes, under hvilke betingelser en pensionsordning sikret ved overlevelseshærente skal overgå til den fraseparerede eller fraskilte ægtefælles fri rådighed. Det følger således af flertallets forslag, at en overlevelseshærente som udgangspunkt – uden nærmere betingelser – udtages af den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle. Hvis der er tale om en ordning, hvor overlevelseshærenten kan overføres til den tidligere ægtefælles (ejerægtefælles) egenpensionsordning, har flertallet stillet forslag om, at overlevelseshærenten kun tilfalder den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle, hvis lovens almindelige betingelser om bidragspligt og ægteskabets varighed er opfyldt.

Endelig har udvalgets flertal foreslået, at ægtefællerne kan aftale, at retten til overlevelseshærente ikke skal bevares, og at dette som andre aftaler om afkald på ægtefællepension som en gyldighedsbetingelse skal fremgå af bevilling eller dom.

Om flertallets overvejelser henvises til betænkningens kapitel 13, side 222-223.

3.7.2. Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende- ders overvejelser

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende kan tilslutte sig udvalgets forslag om, at det i en ny ægtefællepensionslov reguleres, under hvilke betingelser en overlevelserente skal overgå til den fraseparerede eller fraskilte ægtefælles fri rådighed, fordi der med materielle kriterier opnås en hensigtsmæssig afklaring af retstilstanden. Ved uenighed mellem parterne vil det stadig være domstolene, der skal afgøre spørgsmålet om bevarelse af retten til overlevelserente, som det også er og vil være tilfældet ved uenighed mellem ægtefællerne om bevarelse af retten til ægtefællepension.

Ministeriet er dog ikke enig i forslaget om, at aftaler om afkald på retten til overlevelserente som en gyldighedsbetingelse skal fremgå af bevilling eller dom. Der henvises til bemærkningerne i afsnit 3.4.2. og 4.1.

Der henvises til lovforslagets § 12 og bemærkningerne hertil.

4. Konsekvensændringer

4.1. Stillingtagen til overlevelserente ved separation og skilsmisse (ændring af ægteskabsloven)

Forslaget i afsnit 3.7. om i loven at regulere betingelserne for bevarelse af ret til overlevelserente ved separation og skilsmisse fører til, at det bør overvejes, om det fortsat er hensigtsmæssigt, at der ved separation og skilsmisse som et vilkår skal tages stilling til de specielle og forholdsvis sjældent forekommende situationer, hvor en individuel ret til enkepension er sikret ved overlevelserente.

De gældende regler har i praksis givet anledning til usikkerhed og misforståelser. Det er således i dag i alle sager om skilsmisse nødvendigt at undersøge, om ægtemandens eventuelle pensionsordning giver hustruen ret til enkepension i form af en overlevelserente, selv om kun ganske få pensionsordninger indeholder en sådan ret. Er det tilfældet, skal ægtefællerne herefter, inden de kan blive skilt, tage stilling til, om overlevelserenten skal overgå til hustruens fri rådighed.

Da det foreslås i loven at fastsætte materielle betingelser for spørgsmålet om overlevelserentens bevarelse, er der ikke behov for, at disse ordninger skal indtage en særstilling sammenlignet med behandlingen af spørgsmålet om bevarelse af retten til ægtefællepension i almindelighed i separations- og skilsmis-sesituationer.

Ministeriet foreslår derfor – som en regelforenklings – at det ikke længere skal være et vilkår ved separation og skilsmisse, at der tages stilling til spørgsmålet om ægtefællepension sikret ved overlevelserente. Dette vil indebære en vis forenkling af statsamternes behandling af separations- og skilsmisssager og også medføre en lettelse for ægtefællerne, som ikke længere skal foretage særskilte overvejelser af dette særlige spørgsmål i forbindelse med en separations- eller skilsmisssags behandling.

I forlængelse af dette forslag foreslår ministeriet, at afkald på bevarelse af retten til overlevelserente ikke pligtmæssigt skal noteres i dom eller bevilling. Ministeriet skal i den forbindelse henvise til ministeriets forslag og betragtninger om dette under afsnit 3.4.2. og 3.7.2.

Ministeriet skal dog samtidig understrege, at forslagene forudsætter, at statsamterne fortsat vejleder om rettighederne efter ægtefællepensionsloven og om, at ægtefæller skal sikre deres rettigheder efter loven ved at foretage anmeldelse til pensionsinstituttet.

Forslaget om, at det ikke længere skal være et vilkår for separation og skilsmisse, at der tages stilling til spørgsmålet om bevarelse af ægtefællepension sikret ved overlevelserente, medfører behov for konsekvensændring af ægteskabslovens §§ 39, 42 og 54.

Der henvises til lovforslagets § 13 og bemærkningerne hertil.

4.2. Tjenestemandspensionsloven samt tekniske og administrative forhold

Der henvises i det hele til det af ministeren for familie- og forbrugeranliggende samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af lov om ægteskabets retsvirkninger og lov om skifte af fællesbo m.v. (pensionsrettigheders behandling på skifte af fællesbo ved død samt separation og skilsmisse). Forslagets hovedformål er en harmonisering af tjenestemandspensionsloven til de regler, der efter dette lovforslag og det nævnte samtidigt fremsatte lovforslag foreslås fastsat om pensionsmæssige forhold ved separation og skilsmisse. Endvidere er der behov for en hjemmel for finansministeren til at fastsætte nærmere tekniske og administrative regler. Der henvises således til det samtidig fremsatte forslag til lov om ændring af lov om ægteskabets retsvirkninger og lov om skifte af fællesbo m.v. og nærmere til de almindelige bemærkninger, afsnit 4.2. samt §§ 3, 4 og 5 og bemærkningerne hertil.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Økonomiske og administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner

Lovforslaget er en modernisering og en begrænset revision af den gældende enkepensionslov og indebærer først og fremmest, at lovgivningen om ægtefællepension ved separation og skilsmisse gøres kønsneutral. Bevarelse af adgangen til ægtefællepension er imidlertid fortsat knyttet til pligten til at betale ægtefællebidrag. Da der kun undtagelsesvist fastsættes bidrag fra en hustru til en mand, skønnes ændringen ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser.

Det foreslås i øvrigt, at der i forbindelse med separation og skilsmisse ikke længere som et vilkår skal tages stilling til de specielle situationer, hvor en individuel ret til ægtefællepension er sikret ved overlevelsesrente. Da statsamterne fortsat skal vejlede om rettighederne efter ægtefællepensionsloven og om, at ægtefællerne skal sikre deres rettigheder efter loven ved at foretage anmeldelse til pensionsinstituttet, skønnes ændringen ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for statsamternes behandling af ansøgninger om separation og skilsmisse.

Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ikke økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

6. Forholdet til EU-retten

De områder, der i dag er reguleret ved enkepensionsloven, og som foreslås reguleret ved ægtefællepensionsloven, er ikke undergivet EU-retlig regulering. Lovforslaget indeholder således ikke EU-retlige konsekvenser.

7. Ligestillingsvurdering

Enkepensionslovens bestemmelser gælder kun enkepension efter mænd. Dette indebærer, at alene hustruen har ret til enkemandspension efter loven. Ifølge mange pensionskassers vedtægter kan manden dog bevare retten til enkepension under samme betingelser som fastsat i enkepensionsloven. At retten til enkepension efter loven således er kønsbestemt indebæ-

rer også, at loven som udgangspunkt ikke gælder for registrerede partnere, som således – uanset køn – ikke bevarer retten til ægtefællepension efter loven.

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender skal bemærke, at det i relation til lovens bestemmelser isoleret set vil indebære en ligestilling af mænd og kvinder, at denne gøres kønsneutral. Dette vil også være i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser og indebære, at lovens bestemmelser er direkte anvendelige på registrerede partnere. I relation til ligelønsdirektivet (rådets direktiv 75/117/EØF af 10. februar 1975 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger om gennemførelse af princippet om lige løn til mænd og kvinder) har EF-domstolen således den 30. januar 1985 udtalt, at Danmark har "... tilsidesat de forpligtelser, der påhviler det i medfør af artikel 1, stk. 1, ved ikke i ligelønsprincippet at udstrække ligelønsprincippet til arbejde af samme værdi...". EF-domstolen bemærkede, at der hertil måtte kræves klar lovgivning.

Ministeriet skal dog samtidig bemærke, at også andre faktorer har betydning for en vurdering af de ligestillingsmæssige konsekvenser. Ministeriet skal således pege på, at der på grund af indtægtsforholdene sjældent fastsættes bidrag fra en hustru til en mand, hvorfor dette vil indebære, at lovens grundlæggende betingelse for bevarelse af retten til ægtefællepension sjældent vil være opfyldt for en mand. Hertil kommer mere overordnede faktorer som levealderen for mænd og kvinder samt pensionssituationen mellem kønnene.

Om de faktiske forhold om pensionssituationen for kvinder og mænd kan ministeriet henvise til betænkningens kapitel 5 samt det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af lov om ægteskabets retsvirkninger og lov om skifte af fællesbo m.v., afsnit 6.1.

8. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Ægtefællepensionsudvalgets betænkning har været sendt til høring hos:

Finansministeriet, Personalestyrelsen, Justitsministeriet, Socialministeriet (herunder Ligestillingsafdelingen), Økonomi- og Erhvervsministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Skatteministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Økonomistyrelsen, Finanstilsynet, Retspræsidenten Retten i Ålborg, Præsidenten for Vestre Landsret, Præsidenten for Østre Landsret, Retspræsidenten Retten i Roskilde, Retspræsidenten Retten i Århus, Retspræsidenten Københavns Byret, Retspræsidenten Retten i Odense, Dommerfuldmægtigforeningen, Den Danske Dommerforening, Domstolsstyrelsen, Advokatsamfundet, Danske Familieadvokater, Foreningen af Familieretsadvokater i Dan-

mark (FAF), Foreningen af Offentlige Chefer i Statsamterne og Københavns Overpræsidium, Foreningen af Statsamtmand, Foreningen af Statsamtsjurister, Dansk Arbejdsgiverforening, Landsorganisationen i Danmark, Akademikernes Centralorganisation, Forsikring & Pension, Ledernes Hovedorganisation, ATP, Den danske aktuarforening, Lønmodtagernes Dyrtidsfond, Finansrådet, Funktionærernes og Tjene-

stemændenes Fællesråd, Frederiksberg Kommune, Københavns Kommune, Kommunernes Landsforening, Amtrådsforeningen, Centralorganisationernes Fællesudvalg, Foreningen af Firmapensionskasser, Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansatte, Forbrugerrådet og Sæmmenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforening (SALA).

Samlet vurdering af lovforslagets konsekvenser

	Positive konsekvenser/mindre udgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-rettlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Bestemmelserne omfatter i modsætning til den nu gældende lov både mænd og kvinder og er dermed gjort kønsneutral. Loven omfatter herefter også registrerede partnere, jf. § 3 i lov om registreret partnerskab.

Efter § 1, stk. 2, i den gældende lov om bevarelse af enkepensionsret ved separation og skilsmisse, er skilsmissetidspunktet afgørende for bevarelse af retten til enkepension. Separation mellem ægtefællerne berører således ikke retten til enkepension.

Det følger af forslagens § 1, stk. 1, at separations-tidspunktet som udgangspunkt er skæringstidspunktet for ægtefællepensionsrettens bevarelse, medmindre ægtefællerne bliver skilt uden forudgående separation. Ved separationen ophører stort set alle retsvirkninger af ægteskabet. Formuefællesskabet ophører, arveretten mellem ægtefællerne ophører, forsørgelsespligten ophører, og der skal ved separationen tages stilling til spørgsmålet om bidragspligt og spørgsmålet om kompensation. Da både bidragsspørgsmålet og spørgsmålet om kompensation efter de foreslåede be-

stemmelser i §§ 16 d og 16 e i det samtidigt af ministeren for familie- og forbrugeranliggender fremsatte forslag til lov om ændring af lov om ægteskabets retsvirkninger og lov om skifte af fællesbo m.v. har sammenhæng med spørgsmålet om ægtefællepensionsret, er det hensigtsmæssigt, at spørgsmålet om bevarelse af ægtefællepensionsret allerede afgøres ved separationen.

Bestemmelsen i udkastets § 1 opregner en række betingelser for, at en ægtefælle bevarer sin ret til ægtefællepension ved separation eller skilsmisse.

Efter § 1, stk. 1, nr. 1, er det en betingelse, at den tidligere ægtefælle er bidragspligtig over for den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle på separations- eller skilsmissetidspunktet. Betingelsen findes i den gældende lovs § 2, stk. 1.

Det er endvidere en betingelse efter § 1, stk. 1, nr. 2, at parternes ægteskab inden separationen eller skilsmisse uden forudgående separation har bestået i mindst 5 år. Denne betingelse er ændret i forhold til den gældende bestemmelse i § 2, stk. 1, hvorefter der ved beregningen af, om ægteskabet har bestået i mindst 5 år, medregnes en forudgående separationsperiode. Efter forslaget skal en forudgående separati-

onsperiode således ikke medregnes i beregningen af de 5 år. En samlivsperiode forud for ægteskabet medregnes ikke. Det svarer til den gældende bestemmelse.

Efter § 1, *stk. 1, nr. 3*, er det yderligere en betingelse, at den tidligere ægtefælle har en pensionsordning, der *a)* er oprettet som eller er led i et ansættelsesforhold, eller i ATP, og *b)* indeholder en kollektivt beregnet ægtefællepensionsordning. Loven omfatter fortsat tjenestemandspensionsordninger, selv om der ikke indbetales pensionsbidrag til disse pensionsordninger.

Betingelsen i § 1, *stk. 1, nr. 3, litra a*, er præciseret i forhold til den gældende lovs § 1, *stk. 1*. Efter forslaget vil pensionsordninger, der er oprettet som et led i et ansættelsesforhold, men som er opretholdt uden nogen forbindelse med et ansættelsesforhold, utvivlsomt også være omfattet af forslaget. Det vil f.eks. være tilfældet med pensionsordninger, der har været led i ansættelsesforhold, men som nu kun er opretholdt ved den pensionsberettigedes egne indbetalinger eller "hvilende" pensionsordninger (herunder opsatte tjenestemandspensioner), hvortil der ikke længere foretages indbetalinger, og som derfor er omskrevet til en fripolice. Det er dog en betingelse, at pensionsordningen er i kraft ved separationen eller skilsmissen.

Endvidere skal pensionsordningen efter § 1, *stk. 1, nr. 3, litra b*, indeholde en kollektivt beregnet ægtefællepensionsordning. Dette svarer til § 1, *stk. 4*, i den gældende lov.

Bestemmelsen i § 1, *stk. 2*, der er ny, supplerer § 1, *stk. 1*. Bestemmelsen opregner yderligere betingelser for en ægtefælles ret til ægtefællepension ved separation og skilsmisse, når den tidligere ægtefælles pligt til at yde den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle ægtefællebidrag, jf. forslagets § 1, *stk. 1, nr. 1*, beror på en aftale mellem ægtefællerne om gensidig bidragspligt ("krydsende" ægtefællebidrag).

Efter bestemmelsen er det en betingelse, for at en ægtefælle kan opnå ret til ægtefællepension i henhold til en aftale mellem ægtefællerne om gensidig bidragspligt, *a)* at der af de bidragsfastsættende myndigheder har været fastsat bidrag i bidragsperioden, og *b)* at den fraseparerede eller fraskilte (bidragsøgende) ægtefælle modtog ægtefællebidrag på det tidspunkt, hvor den tidligere ægtefælle (den bidragspligtige) afgik ved døden.

Bestemmelsen i § 1, *stk. 3*, der er ny, fastsætter en minimumsgrænse for ægtefællernes aftale om bidragets størrelse for at kunne bevare retten til ægtefællepension. Efter bestemmelsen er det en betingelse, at det aftalte bidrag på separations- eller skilsmissetidspunktet for hele bidragsperioden udgør et grundbeløb,

der mindst svarer til det på aftaletidspunktet gældende månedlige normalbidrag til børns forsørgelse, jf. § 14 i lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag, jf. lovbekendtgørelse nr. 909 af 3. september 2004, som senest ændret ved lov nr. 431 af 6. juni 2005.

Har ægtefællerne aftalt, at bidraget principielt fastsættes af de bidragsfastsættende myndigheder, men at bidraget højst kan fastsættes til det på separations- eller skilsmissetidspunktet gældende normalbidrag, opfylder aftalen ikke betingelserne i § 1, medmindre bidraget i hele perioden er fastsat til det i aftalen hjemlede maksimumsbeløb. Det samme vil være tilfældet, hvis ægtefællerne har aftalt et højere maksimumsbeløb. I modsat fald må sådanne aftaler betragtes som en omgåelse af reglen i § 1, *stk. 3*.

Grundbeløbet følger reguleringen af normalbidraget. Bidraget reguleres én gang årligt den 1. januar med satsreguleringsprocenten, jf. lov om satsreguleringsprocent, jf. § 25 a i lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag.

Normalbidraget udgør pr. 1. januar 2006 12.456 kr. årligt, svarende til 6.228 kr. halvårligt og 1.038 kr. om måneden.

Bestemmelsen i § 1, *stk. 4* er ny. Den er en konsekvens af, at separationstidspunktet som udgangspunkt er afgørende for ægtefællepensionens bevarelse. Det følger af visse pensionsregulativer og lignende, at retten til ægtefællepension bevares i separationstiden, eller at ægtefællepensionsretten ikke berøres af separation. En sådan ret til pension i separationstiden kan ikke uden videre afskaffes med virkning for allerede indgåede aftaler med de enkelte pensionsberettigede. I de tilfælde, hvor en frasepareret ægtefælle er berettiget til ægtefællepension i separationstiden ifølge aftalegrundlaget bag pensionsordningen, og hvor der samtidig er en anden ægtefællepensionsberettiget fraskilt ægtefælle, kan der derfor opstå spørgsmål om, hvordan de to berettigede er stillet, hvis den tidligere ægtefælle dør netop i separationstiden. Når det følger af aftalegrundlaget bag pensionsordningen, at retten til ægtefællepension ikke berøres af separationen, eller at ægtefællepensionsretten bevares i separationstiden, vil den fraseparerede ægtefælle være stillet, som om ægtefællerne ikke var separerede, hvis den tidligere ægtefælle dør i separationstiden. Dette gælder også i relation til delingsreglerne i §§ 7 og 8, hvor den fraseparerede ægtefælle stilles, som var han eller hun den nuværende ægtefælle.

Efter en eventuel skilsmisse er det derimod aftalen eller afgørelsen ved skilsmissen, der – i overensstem-

melse med de almindelige betingelser i § 1, stk. 1-3 – er afgørende for bevarelsen af ægtefællepensionsretten.

Til § 2

Bestemmelsen i § 2, *stk. 1*, regulerer en frasepareret eller fraskilt ægtefælles ret til ægtefællepension, når den tidligere ægtefælles pligt til at yde ægtefællebidrag er tidsbegrænset. Er dette tilfældet, er den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle kun berettiget til at oppebære ægtefællepension i samme tidsrum. Det gælder dog ikke en ægtefælle, der er berettiget til ægtefællepension efter separationen, jf. § 1, stk. 4.

Bestemmelsen i § 2, stk. 1, svarer med redaktionelle ændringer til § 2, stk. 2, i den gældende lov. § 2, stk. 1, gælder dog ikke ved udbetaling af kapitaliserede ydelser efter ATP-lovens § 11, jf. forslaget § 2, *stk. 2*. Her tages der således alene hensyn til, om der er bidragspligt på tidspunktet for medlemmets død, og ikke om bidragspligten er tidsbegrænset. ATP-bidrag indbetalt efter 1. januar 2002 er ikke omfattet af dette lovforslag, da rettigheder i henhold til disse ydelser har karakter af gruppelivssummer.

Til § 3

Efter § 3 kan ægtefællerne ved separation eller skilsmisse indgå aftale om, at retten til ægtefællepension ikke skal bevares. Såfremt ægtefællerne indgår en sådan aftale, skal aftalen registreres af den institution eller myndighed, der skal udbetale pensionen, jf. forslaget § 11. Den tidligere forskrift om, at en sådan aftale skal fremgå af dom eller bevilling er således ikke foreslået videreført. Om baggrunden herfor henvises til afsnit 3.4.

Til § 4

Bestemmelsen i § 4, *stk. 1*, er en præcisering af reglen i § 2, stk. 1, 3. pkt., i den gældende lov.

Efter den gældende bestemmelse berøres den bidragsberettigedes ret ikke af, at der ved aftale eller i medfør af §§ 52-53 i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 37 af 5. januar 1995 med senere ændringer, sker ændringer af aftale eller afgørelse om bidragspligt eller om bidragets størrelse.

Bestemmelsen i § 4, *stk. 2*, der er ny, er en konsekvens af reglen i § 1, hvorefter separationstidspunktet som udgangspunkt er afgørende for bevarelse af ægtefællepension.

Træffes en anden bestemmelse, eller indgår ægtefællerne en anden aftale om bidragspligt eller om ægtefællepensionsret i forbindelse med skilsmisse end

ved den forudgående separation mellem ægtefællerne, følger det af bestemmelsen, at det er beslutningen eller aftalen ved skilsmissen, der er afgørende for ægtefællepensionsrettens bevarelse efter reglerne i forslagets §§ 1, 2 og 3. En sådan senere beslutning eller aftale skal registreres af den institution eller myndighed, der skal udbetale pensionen, jf. forslaget § 11. Den tidligere forskrift om, at en sådan beslutning eller aftale skal fremgå af dom eller bevilling er således ikke foreslået videreført.

Til § 5

Bestemmelsen i § 5 er ny og er en præcisering af den gældende retstilstand.

Efter § 5, *stk. 1*, kan en fraskilt ægtefælle efterfølgende med virkning for pensionsinstitutionen give afkald på sin én gang erhvervede ret til ægtefællepension til fordel for sin tidligere ægtefælles nuværende ægtefælle.

Bestemmelsen tydeliggør den hidtil gældende retstilstand, hvorefter det er antaget, at en fraskilt hustru efterfølgende, men inden mandens død, kan give afkald på enkepensionsretten, ikke blot med virkning for sig selv, men også til fordel for mandens eventuelle nuværende hustru. Andre afkald på eller aftaler om ægtefællepensionsret berører ikke andre ægtefællepensionsberettigedes ret til ægtefællepension.

Bestemmelsen i § 3 omhandler således alene aftaler om ægtefællepension, der indgås på tidspunktet for separation og skilsmisse, ligesom bestemmelsen i § 4, stk. 1, alene omhandler senere ændringer af bidragspligten eller bidragets størrelse ved aftale eller dom.

Bestemmelsen i § 5, *stk. 2*, er ligeledes ny og skal hindre misbrug. Afkald på ægtefællepension efter stk. 1, kan således gøres betinget af, at den fraskilte ægtefælle kan fremlægge tilfredsstillende helbredsoplysninger over for den myndighed eller institution, der har pligt til at udbetale ægtefællepension. Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.5.

Til § 6

Bestemmelsen i § 6, *1. pkt.*, svarer til § 2, stk. 4, i den gældende lov.

Efter bestemmelsen bortfalder en fraskilt ægtefælles ret til ægtefællepension, hvis den pågældende indgår nyt ægteskab. Retten til ægtefællepension bortfalder definitivt og indtræder således ikke på ny, selvom det nye ægteskab senere ophører ved dødsfald eller skilsmisse. Hvis fraseparerede ægtefæller genoptager eller fortsætter samlivet, således at separationen bortfalder, bortfalder separationens retsvirkninger, jf. æg-

teskabslovens § 30, hvorefter ægtefællen er berettiget til ægtefællepension som hidtil.

Bestemmelsen i § 6, 2. pkt., er ny.

Det følger af bestemmelsen, at en fraskilt ægtefælle bevarer sin ret til ægtefællepension, selvom den pågældende indgår nyt ægteskab, når det nye ægteskab er indgået med den pågældendes tidligere (fraskilte) ægtefælle, hvorfra den fraskilte er berettiget til ægtefællepension. Det nye ægteskab indgås således mellem to parter, der tidligere har været gift med hinanden, og hvor den fraskilte ægtefælle stadig er berettiget til ægtefællepension fra den tidligere ægtefælle. Hvis den fraskilte ægtefælle i mellemtiden har været gift med en anden end den tidligere ægtefælle, er retten til ægtefællepension bortfaldet ved indgåelsen af dette andet ægteskab, og det er derfor ikke muligt at bevare ret til ægtefællepension fra den tidligere ægtefælle i denne situation.

Til § 7

Forslaget til § 7, 1. pkt., svarer med en mindre ændring til § 2, stk. 3, i den gældende lov. Det følger af bestemmelsen, at såfremt den tidligere ægtefælle har indgået nyt ægteskab, og er såvel den fraskilte som den nuværende ægtefælle berettiget til ægtefællepension, eller er der i øvrigt flere berettigede, deles ægtefællepensionen imellem dem i forhold til det antal påbegyndte år, hvori hver af dem indtil separationen, skilsmissen eller dødsfaldet har været gift med den bidragspligtige. Dette er en ændring i forhold til den gældende lovs § 2, stk. 3, hvor pensionen skal ligedele, såfremt den skal deles mellem flere end to berettigede.

Efter forslaget § 7, 2. pkt., skal den tidligere ægtefælles nuværende ægtefælles andel dog mindst udgøre 1/3 af pensionen. En frasepareret ægtefælle, der er berettiget til ægtefælledækning efter § 1, stk. 4, er stillet som en nuværende ægtefælle, idet ægtefællepensionsretten i disse tilfælde ikke berøres af separationen.

Til § 8

Bestemmelsen svarer til § 2, stk. 5, i den gældende lov.

Efter bestemmelsen påvirker bortfald af pensionsretten for en af de berettigede ikke den eller de øvrige berettigedes andel af ægtefællepensionen, såfremt pensionsretten bortfalder efter den tidligere ægtefælles død. Såfremt en frasepareret eller fraskilt ægtefælles pensionsret er tidsbegrænset efter § 2, indtræder afdødes ægtefælle og eventuelt andre berettigede dog ved ophøret af dette tidsrum i den fraseparerede eller fraskilte ægtefælles pensionsandel. Pensionsretten for

en frasepareret ægtefælle, der er berettiget til ægtefællepension efter § 1, stk. 4, er ikke begrænset efter § 2, selv om vedkommende kun er berettiget til bidrag i en begrænset periode, idet vedkomendes pensionsret ikke berøres af separationen.

Bestemmelsen i forslaget § 7 om fordelingen mellem flere berettigede finder tilsvarende anvendelse.

Forslagets § 8, 2. pkt., svarer til § 2, stk. 5, 2. pkt., og stk. 6 i den gældende lov.

Til § 9

Forslagets § 9, stk. 1 og 2 svarer til § 2, stk. 7, i den gældende lov, mens § 9, stk. 3, er ny.

Bestemmelsen i § 9, stk. 1, sikrer en frasepareret eller fraskilt ægtefælle ret til en tredjedel af sin tidligere ægtefælles godtgørelse eller tilbagekøbsværdi i tilfælde, hvor den tidligere ægtefælle udtræder af sin pensionsordning uden pension, og der udbetales den pågældende en udtrædelsesgodtgørelse, eller i tilfælde, hvor den pågældende tilbagekøber sin pensionsordning. Såfremt der er flere berettigede, fordeles godtgørelsen eller tilbagekøbsværdien mellem dem efter § 7, 1. pkt.

Efter § 9, stk. 1, 2. pkt., er det dog en betingelse for, at en frasepareret eller fraskilt ægtefælle kan få ret til en del af den tidligere ægtefælles godtgørelse eller tilbagekøbsværdi, at den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle er berettiget til tidsbegrænset bidrag. Tidsbegrænset bidragspligt fører i praksis kun sjældent til udbetaling af ægtefællepension, og der er derfor ikke behov for at dække udtrædelsessituationen i tilfælde, hvor bidraget er fastsat tidsbegrænset.

Bestemmelsen i § 9, stk. 2, fastsætter fordelingen af andelen af den tidligere ægtefælles godtgørelse eller tilbagekøbsværdi i tilfælde, hvor der er flere berettigede.

I § 9, stk. 3, bestemmes det, at den tidligere ægtefælle er berettiget til at få udbetalt en eventuel engangsydelse uden, at den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle skal have andel i ydelsen. Bestemmelsen er ny og er indsat, idet retten til supplerende engangsydelse er blevet en del af ydelsessammensætningen i flere pensionsordninger. Bestemmelsen omfatter supplerende engangsydelser som nævnt i § 29 A i pensionsbeskatningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 816 af 30. september 2003 med senere ændringer.

Til § 10

Bestemmelsen i forslaget § 10 er ny og regulerer den situation, hvor en frasepareret eller fraskilt ægtefælles pensionsordning, hvorfra den tidligere ægte-

fælle er berettiget til ægtefællepension, overgår til en anden pensionsordning.

Formålet med bestemmelsen i § 10, *stk. 1*, er at sikre, at en frasepareret eller fraskilt ægtefælles én gang erhvervede ret til bevarelse af ægtefællepension ikke forringes væsentligt som følge af, at den tidligere ægtefælles pensionsordning overgår til en anden ordning, f.eks. i forbindelse med den tidligere ægtefælles jobskifte. Spørgsmålet er derfor udelukkende, om den ægtefællepensionsret, som de allerede indbetalte pensionsbidrag har etableret, forringes væsentligt ved overgangen til en anden pensionsordning. En frasepareret eller fraskilt ægtefælle må efter bestemmelsen få se visse ikke væsentlige ændringer i sin dækning som følge af den egenpensionsberettigedes overførsel af sin pensionsordning til en ny pensionsordning.

Beskyttelsen efter bestemmelsen gælder ikke, hvis den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle kun er berettiget til tidsbegrænset bidrag, jf. § 2, *stk. 1*.

Forringes en frasepareret eller fraskilt ægtefælles én gang erhvervede ret til ægtefællepension væsentligt som følge af, at en tidligere ægtefælles pensionsordning overgår til en anden pensionsordning, er den tidligere ægtefælle forpligtet til at sørge for enten, at den hidtidige pensionsordning opretholdes som fripolice (dvs. en forsikring, hvor der ikke længere betales præmie) eller, at der oprettes en fripolice for den pågældende eller tegnes en individuel ordning eller lignende, hvorved det sikres, at den fraseparerede eller fraskilte ægtefælles ret til ægtefællepension ikke forringes som følge af den tidligere ægtefælles pensionsordnings overgang til en anden ordning.

Med forslaget § 10, *stk. 2*, indføres en lovhjemlet oplysningspligt for pensionsinstitutionerne. Den pensionsberettigede fraseparerede eller fraskilte ægtefælle har ved henvendelse til pensionsinstitutionerne ret til at få nærmere oplysninger om pensionsordningens ægtefælledækning og vil således have en umiddelbar mulighed for at varetage sin retsstilling efter *stk. 1*, uanset om den tidligere ægtefælle ønsker at fremkomme med oplysninger til brug herfor.

Til § 11

Med forslaget i § 11, *stk. 1*, præciseres, at ægtefællerne eller en af dem skal anmelde bevarelse eller afkald på retten til ægtefællepension til den myndighed eller institution, der skal udbetale pensionen. Dette gælder efter forslaget § 12, *stk. 3*, ligeledes ægtefællepension sikret ved overlevelsrente.

Bestemmelsen i forslaget § 11, *stk. 2*, svarer til § 2, *stk. 8*, i den gældende lov.

Bestemmelsen regulerer, til hvem myndigheder eller institutioner, der skal udbetale ægtefællepension eller en godtgørelse eller tilbagekøbsværdi efter forslaget § 9, kan udbetale pensionen, godtgørelsen eller tilbagekøbsværdien med frigørende virkning.

Til § 12

Efter den gældende lovs § 1, *stk. 3*, skal det - hvis en ægtefællepension er sikret ved overlevelsrente - i bevillingen eller dommen fastsættes, om forsikringen skal overgå til den fraskilte ægtefælles fri rådighed. Ved den foreslåede § 12 ændres dette, således at betingelserne for, at en frasepareret eller fraskilt ægtefælle bevarer retten til overlevelsrente, lovreguleres.

Efter forslaget § 12, *stk. 1, 1. pkt.*, kan en overlevelsrente, som er oprettet som led i den tidligere ægtefælles ansættelsesforhold, og som sikrer dennes ægtefælle en pensionsret, udtages af den tidligere ægtefælles fraseparerede eller fraskilte ægtefælle.

I praksis tilfalder overlevelsrenten den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle i form af en fripolice, beregnet på grund af de hidtidige indbetalinger ved ægtefællens død og på hidtidige gældende vilkår, herunder at den tidligere ægtefælle afgår ved døden før den berettigede fraseparerede eller fraskilte ægtefælle.

Kan overlevelsrentens værdi overføres til den tidligere ægtefælles egenpensionsordning, følger det af § 12, *stk. 2*, at overlevelsrenten kun tilfalder den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle, hvis den tidligere ægtefælle er bidragspligtig over for den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle på separations- eller skilsmissetidspunktet, og hvis parternes ægteskab inden separationen eller skilsmissen uden forudgående separation har bestået i mindst 5 år.

Det er således ingen betingelse, at den tidligere ægtefælles bidragspligt over for den fraseparerede eller fraskilte ægtefælle er tidsbegrænset.

Det følger af henvisningen i § 12, *stk. 3*, til § 3, at ægtefællerne kan aftale, at retten til overlevelsrente ikke skal bevares. Den tidligere forskrift om, at en sådan aftale skal fremgå af dom eller bevilling, er således ikke foreslået videreført. Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.7.2.

Det følger endvidere af henvisningen i § 12, *stk. 3*, til § 11, at ægtefællerne skal anmelde bevarelse eller afkald på retten til overlevelsrente til den myndighed eller institution, der skal udbetale pensionen.

*Til § 13***(Lov om ægteskabs indgåelse og opløsning)**

Til nr. 1 (§ 39, stk. 1, nr. 2, 2. pkt.)

Ændringen er en konsekvens af forslaget om, at det ikke længere skal være et vilkår for at blive skilt, at der pligtmæssigt tages stilling til de specielle situationer, hvor en individuel ret til enkepension er sikret ved overlevelserente. Der henvises til de almindelige bemærkninger i afsnit 3.7.

Til nr. 2 (§ 42, stk. 1, 1. pkt.)

Ifølge § 42, stk. 1, 1. pkt., som affattet ved lov nr. 525 af 24. juni 2005, der træder i kraft den 1. januar 2007, giver statsforvaltningerne bevilling til separation eller skilsmisse efter §§ 29 og 32-36, hvis ægtefællerne er enige herom og om vilkårene, jf. §§ 49 og 54-56. Efter den gældende bestemmelse er der fire vilkår, der skal afklares, før der kan udfærdiges separations- eller skilsmissebevilling: 1) ægtefællebidragspligt (§ 49), 2) hvem af ægtefællerne, der kan fortsætte lejemålet til en eventuelt lejet bolig (§ 55), 3) kompensationskrav efter ægteskabslovens § 56 i særeveægteskaber samt 4) enkepension sikret ved overlevelserente (§ 54).

Det foreslås, at spørgsmålet om ægtefællepension sikret ved overlevelserente, jf. den gældende regel i ægteskabslovens § 54, ikke længere skal være et vilkår for at opnå separation eller skilsmisse. Der henvises til de almindelige bemærkninger i afsnit 3.7.

Til nr. 3 (§ 42, stk. 2, 2. pkt.)

Af § 42, stk. 2, 1. pkt., som affattet ved lov nr. 525 af 24. juni 2005, der træder i kraft den 1. januar 2007, følger, at statsforvaltningen giver bevilling til skilsmisse på baggrund af separation, hvis den anden ægtefælle ikke protesterer derimod, og vilkårene for separationen også gælder for tiden efter skilsmissen. Ifølge 2. pkt. gælder dette ikke, hvis der skal tages stilling til pensionsordninger efter § 54.

Som nævnt i bemærkningerne til nr. 2, foreslås det, at stillingtagen til pensionsordninger efter § 54 udgår som vilkår for at opnå separation og skilsmisse. I forlængelse heraf foreslås, at § 42, stk. 2, 2. pkt., ophæves.

Til nr. 4 (§ 54)

Den gældende bestemmelse i § 54 vedrører retten til ægtefællepension efter skilsmisse. Som beskrevet i

bemærkningerne til nr. 2, om lovens § 42, stk. 1, 1. pkt., foreslås det, at der ikke længere skal være et krav om pligtmæssig stillingtagen hertil ved separation og skilsmisse. § 54 foreslås som konsekvens ophævet som overflødig. Der henvises til de almindelige bemærkninger i afsnit 3.7.

Til § 14

Efter forslaget § 14, *stk. 1*, træder loven i kraft den 1. januar 2007. Dette tidspunkt skal ses i sammenhæng med det af ministeren for familie- og forbrugeranliggender samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af lov om ægteskabets retsvirkninger og lov om skifte af fællesbo m.v.

Loven finder anvendelse på separationer og skilsmisser, der er meddelt efter lovens ikrafttræden, jf. § 14, *stk. 2*.

Til § 15

Efter forslaget § 15, *stk. 1*, ophæves den nugældende enkepensionslov. Denne lov skal dog fortsat finde anvendelse for fraskilte hustruer, der har bevaret ret til enkepension på grundlag af en skilsmisse meddelt før lovens ikrafttræden. Det foreslås dog, at bestemmelsen i forslaget § 6, 2. pkt., også skal finde anvendelse på fraskilte hustruer, der på ny indgår ægteskab efter lovens ikrafttræden, jf. § 15, *stk. 2*.

Til § 16

Hustruer, der er frasepareret ved lovens ikrafttræden, bevarer i separationsperioden deres ret til enkepension efter den hidtil gældende lov. Ved en efterfølgende skilsmisse finder lovforslagets bestemmelser anvendelse.

Til § 17

Den nye lov ændrer ikke en ret til bevarelse af ægtefællepension, som nogen efter en pensionsordning havde ved lovens ikrafttræden. Dette indebærer, at der ikke gøres indgreb i allerede erhvervede pensionsretigheder efter den hidtil gældende lov.

Til § 18

Bestemmelsen fastsætter, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland. Loven kan dog ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de færøske eller grønlandske forhold tillader.

Bilag 1

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

§ 39. Når der er indgivet anmodning om separation efter § 29 eller skilsmisse efter §§ 31-36, indkalder statsforvaltningen til vilkårsforhandling, medmindre

- 1) det af anmodningen fremgår, at betingelserne, jf. § 42, stk. 1, for at give separation efter § 29 eller skilsmisse efter §§ 32-36 er til stede, og begge ægtefæller meddeler statsforvaltningen, at de ikke ønsker vilkårsforhandling, eller
- 2) der ønskes skilsmisse efter § 31 og vilkårene for separationen også gælder for tiden efter skilsmissen. Dette gælder dog ikke, hvis der skal tages stilling til pensionsordninger efter § 54.

Stk. 2. Vilkårsforhandling skal uanset bestemmelsen i stk. 1 foretages, hvis statsforvaltningen finder, at særlige omstændigheder taler for det.

§ 42. Statsforvaltningen giver bevilling til separation eller skilsmisse efter §§ 29 og 32-36, hvis ægtefællerne er enige herom og er enige om vilkårene, jf. §§ 49 og 54-56. Ægtefællerne kan dog henskyde spørgsmål om størrelsen af ægtefællebidrag til statsforvaltningens afgørelse.

Stk. 2. Statsforvaltningen giver bevilling til skilsmisse efter § 31, hvis den anden ægtefælle ikke protesterer herimod og vilkårene for separationen også gælder for tiden efter skilsmissen. Dette gælder dog ikke, hvis der skal tages stilling til pensionsordninger efter § 54.

§ 54. Om retten til ægtefællepension efter en skilsmisse gælder lovgivningens særlige regler herom.

Lovforslaget

§ 13. I lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. love nr. 147 af 9. marts 1999, som ændret bl.a. ved § 3 i lov nr. 461 af 7. juni 2001, § 1 i lov nr. 446 af 9. juni 2004, § 2 i lov nr. 525 af 24. juni 2005 og senest ved § 29 i lov nr. 542 af 24. juni 2005, foretages følgende ændringer:

1. § 39, stk. 1, nr. 2, 2. pkt., ophæves.

2. I § 42, stk. 1, 1. pkt., ændres »54-56« til: »55-56«.

3. § 42, stk. 2, 2. pkt., ophæves.

4. § 54 ophæves.

Til lovforslag nr. L 147, Skriftlig fremsættelse (26. januar 2006)

Ministeren for familie- og forbrugeranliggender (Lars Barfoed):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om bevarelse af ret til ægtefællepension ved separation og skilsmisse
(Lovforslag nr. L 147).

Lovforslaget er en modernisering og en begrænset revision af lov nr. 102 af 14. marts 1941 om bevarelse af enkepensionsret ved separation og skilsmisse (enkepensionsloven). Lovforslaget er en del af det mere omfattende emne om pensionsrettigheders behandling ved separation og skilsmisse. Lovforslaget bygger på betænkning nr. 1466/2005 fra Ægtefællepensionsudvalget, og der er også på baggrund af betænkningen samtidig fremsat forslag til lov om ændring af

lov om ægteskabets retsvirkninger og lov om skifte af fællesbo m.v. (L 146).

Lovforslaget omhandler de tilfælde, hvor der ved separation og skilsmisse skal tages stilling til, om retten til en ægtefællepension skal bevares og indebærer først og fremmest, at lovgivningen gøres kønsneutral. Herudover foreslås ikke egentlige ændringer af lovens anvendelsesområde bortset fra en præcisering af, at ordninger, der har været led i et ansættelsesforhold, og som er opretholdt uden nogen forbindelse med et ansættelsesforhold, utvivlsomt er omfattet af loven. Endelig indeholder forslaget enkelte præciseringer og på visse områder en afklaring af retstilstanden.

Med disse bemærkninger indstiller jeg lovforslaget til Folketingets velvillige behandling.